

Sultani Çekirdeksiz Üzüm Çeşidinde Tüplü Asma Fidanı Üretiminin Maliyet Analizi

Hülya UYSAL, Fadime ATEŞ

Bağcılık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Manisa
hulyauysal@gmail.com (Sorumlu Yazar)

Özet

Bu çalışmanın amacı Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidi tüplü asma fidanı üretiminde maliyet ve geliri hesaplamaktır. 2013 yılında Manisa Bağcılık Araştırma İstasyonu seralarında yapılan bu çalışma ile tüplü olarak üretilen 1103 Paulsen anacı üzerine aşılı Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidi fidanlarının üretim maliyetleri ve geliri tespit edilmiştir. Tüplü asma fidanı üretim maliyeti 1,93 TL/adet olarak tespit edilmiştir. Tüplü asma fidanı üretiminde en yüksek gider kaleminin materyal harcamaları olduğu belirlenmiştir (%59,31).

Anahtar Kelimeler: Bağcılık, tüplü asma fidanı, sultani çekirdeksiz, üretim, maliyet

Cost Analysis of the Production of Potted Sultana Grapevine

Abstract

The aim of this study was to calculate production cost and revenue for potted Sultana Grapevine. This study was carried out Viticulture Research Station greenhouses in Manisa in 2013. It was determined to production costs and revenue of potted Sultana Grapevine Grafted on 1103 Paulsen Rootstock. Per unit production cost for the potted vine was 1,93 TL. It was determined that the material expenses were the highest expenses in potted grapevine planting material (59.31%).

Key Words: Viticulture, potted grapevine, sultana, production, cost

1. Giriş

Dünya bağ alanı içerisinde beşinci sırada yer alan Türkiye’de, Doğu Anadolu’nun yüksek kesimleri ile yıllık yağışın 1000 mm. üzerinde olduğu Doğu Karadeniz sahil şeridi dışında kalan tüm bölgelerinde bağcılık yapılabilmektedir (Çelik vd.,1998). 2013 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye’de 469.000 hektar alanda 4.011.409 ton üzüm üretilmiştir. Türkiye’de bağ alanı ve üzüm üretim miktarı açısından ilk sırayı Ege Bölgesi almaktadır. Ege Bölgesinde 140.607 (% 30) hektar alanda 1.738.717 (%43) ton üzüm üretilmiştir (Anonim, 2013). Ege Bölgesi illeri içerisinde de Manisa, Denizli ve İzmir illeri bağcılığın en yoğun olduğu illerdir. Bağcılığın yoğun olarak yapıldığı bir ülke ve bölge için de bağcılığın temelini seçilen fidan oluşturmaktadır.

Türkiye’de bağ alanlarının büyük bir kısmı filoksera zararlılarıyla bulaşık durumdadır. Filokseralı bağ alanlarında ise üzüm çeşitlerinden alınan çeliklerin doğrudan köklendirilmeleri yoluyla ekonomik anlamda bağ kurulması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle filoksera ile bulaşık alanlarda bağcılığın yapılabilmesi için üretilen çeşitlerin bu zararıya karşı dayanıklı Amerikan asma anaçları üzerine aşılanmaları veya bu aşılama sonucu elde edilen aşılı-köklü asma fidanlarının kullanılmaları gerekmektedir.

Türkiye’de gerek aşılı köklü ve gerekse tüplü asma fidanı üretimi yeterli değildir. 2013 yılında üretilen sertifikalı asma fidanı sayısı ise 7.129.690 adettir (Anonim, 2014). Tüplü asma fidanı üretim yöntemi ilk olarak Batı Almanya, Fransa, ABD gibi ülkelerde uygulanmaya başla-

mıştır. Başlangıçta klon seleksiyonu sonucunda seçilen ve virüsten ari olarak elde edilen fertlerin daha hızlı çoğaltılabilmesi amacıyla geliştirilen bu yöntem, daha sonra sözü edilen bu ülkelerde ve bazı ülkelerde; fidanlıklarda aşılı köklü asma fidanı üretiminin büyük ölçüde yerini almıştır (Winkler ve ark, 1974; Weaver 1976; Çelik 1982, Köse ve Odabaş, 2009). Tüplü asma fidanı üretiminin, fidanlık koşullarında yapılan üretime göre randımanının yüksek olması, 2,5-3 ay gibi kısa bir zamanda dikime gelmesi, kurulan bağların daha çabuk gelişip ürüne yatması gibi faydaları mevcuttur (Akman ve İlgin, 1991).

Bu çalışmada, kısa sürede bağ tesisine olanak sağlayan tüplü asma fidanı üretiminin maliyetini belirlemek amaçlanmıştır. Üretim maliyetleri işletmelerin karar alma süreçlerindeki önemli faktörlerden biridir. Maliyet hesaplamalarının işletme analizleri, işletme bütçe planlarının hazırlanması ile karlılık analizleri gibi birçok işletmecilik fonksiyonunun gerçekleştirilmesinde rolü büyüktür. Bu nedenle karar alıcılara katkı sağlaması amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Tüplü olarak üretilen 1103 Paulsen anacı üzerine aşılanmış Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidi üretim maliyetine ilişkin veriler Manisa Bağcılık Araştırma İstasyonunda tutulmuş olan kayıtlardan elde edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış çalışmalardan da yararlanılmıştır. Araştırma verileri 2013 yılını kapsamaktadır. Üretim maliyetleri hesaplanırken üretim süreci tüm ayrıntılarıyla ortaya konularak hesaplamalar yapılmıştır. Üretim maliyeti hesaplamalarında alternatif maliyet unsuru dikkate alınmıştır.

İnsan işgüçleri ile ilgili değerlendirmelerde Erkek İşgücü Birimi (EİG) esas alınmıştır. İnsan işgücü hesaplamasında bir işgücü 8 saat olarak alınmış ve işgüçleri erkek işgücüne dönüştürülmüştür (Erkuş, 1995).

Ortak giderler; çeşitli giderler, sermaye faizi ve arazi kirası unsurlarından oluşmaktadır.

Çeşitli giderlerde masraflar toplamının %5'i, sermaye faizinde; masraflar toplamı+çeşitli giderlerin %8'i (Ziraat Bankasının 2013 yılına ait bitkisel üretim kredi faizinin 6 aylık oranı) alınmıştır. Kira bedeli tüplü fidan üretimi sırasında seranın kullanım süresi üzerinden alınmıştır. Asma fidanı üretim maliyetleri hesaplanırken; üretim mas-

rafları (sabit masraflar + değişken masraflar), birim maliyetler ve fidan üretiminden elde edilen net gelir sera koşullarında üretilen 13.000 adet tüplü asma fidanı üzerinden yapılmıştır. Elde edilen fidan sayıları açısından randıman hesaplanarak birim maliyetler saptanmıştır. Fidan satış fiyatı piyasa rayiç fiyatından; 3,5 TL/adet olarak alınmıştır.

Hesaplanan üretim masrafları, elde edilen fidan miktarına bölünerek 1 adet fidan maliyeti bulunmuştur. Brüt üretim değerinden yapılan toplam üretim masrafları düşülerek net gelir hesaplanmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünde sera koşullarında tüplü olarak üretilen 1103 Paulsen anacı üzerine aşılı Sultani Çekirdeksiz üzüm fidanı üretim maliyetlerine ilişkin maliyet ve masraf kalemleri Çizelge 1'de verilmiştir. 13.000 adet tüplü asma fidanı üretimi için toplam maliyet 14291,24 TL'dir. Üretim masraflarının en önemli kısmını materyal masrafının oluşturduğu görülmektedir (%59,31). Toplam masraflar içerisinde iş gücü harcamalarının payı ise; %31,65 olmuştur. Materyal masrafları içerisinde ise özellikle çelik bedeli (%41,4) ile harç materyali için yapılan masraflar (çam talaşı ve kabuğu, perlit, torf, çiftlik gübresi gibi) en fazla harcama kalemini oluşturmuştur. Ayrıca aşı kaleminin de materyal masrafları içerisindeki payı (%13,4) yüksek olmuştur. Aydın ilinde tüplü incir fidanı üretimine yönelik yapılan benzer bir çalışmada da; toplam giderlerin %43,72'sini materyal, %33,45'ini de işçilik giderlerinin oluşturduğu ve işçilik giderleri içerisindeki en büyük payı (%41,89) harç hazırlama ve dikim işlemlerinin aldığı belirtilmiştir (Çobanoğlu ve ark, 2004).

Tüplü asma fidanı üretiminde 113,08 EİG miktarına ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Genelde en fazla işgücü ihtiyacı; harç hazırlama, torba doldurma, torbaları serada yerleştirme gibi dikim öncesi hazırlığı (26,5 EİG) sırasında olmuştur. Ayrıca alıştırma yerine çıkarırken fidanların tasnifi ve ayıklanması (17 EİG), alıştırma işlemleri (13 EİG), aşılama işlemleri (15,45 EİG) sırasında da işgücü ihtiyacı oldukça yüksek olmuştur. Fidan randımanları dikkate alınarak elde edilen fidan sayısına göre fidan maliyetleri incelendiğinde; fidan maliyetinin (1,93 TL/adet) olduğu belirlenmiştir. (Çizelge 2). Türkiye'de orta-

lama olarak; randıman tüplü fidan üretiminde % 35-85 arasında değişmektedir. Bu çalışmada da sera koşullarındaki tüplü fidan üretimi %57 olmuştur.

Elde edilen brüt üretim değerinden toplam üretim masrafları çıkarıldığında ise net gelir 11644 TL olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 1. Tüplü asma fidanı üretiminde maliyet (TL)
Table1. Production cost of potted grapevine sapling (TL)

Maliyet Unsurları	Masraf Tutarı (TL)	Masraf Oranı (Grup)	Masraf Oranı (Genel)
A- İŞÇİLİK GİDERLERİ			
Amerikan asma çeliklerinin hazırlanması	270,00	5,97	1,89
Aşılı asma çeliklerinin hazırlanması	75,20	1,66	0,53
Aşılama işlemleri	618,00	13,66	4,32
Dikim öncesi hazırlığı	1060,00	23,43	7,42
Seraya dikim	380,00	8,40	2,66
Bakım işleri	920,00	20,34	6,44
Alıştırma	1160,00	25,65	8,12
Kontroller ve etiketleme	40,00	0,88	0,28
TOPLAM A	4523,20	100,00	31,65
B- MATERYAL GİDERLERİ			
Çelik bedeli	3510,00	41,41	24,56
Aşı kalemi	1137,50	13,42	7,96
Kırmızı Parafin	214,20	2,53	1,50
Beyaz Parafin	120,00	1,42	0,84
İlaç gideri	180,00	2,12	1,26
Çam talaşı ve kabuğu	1200,00	14,16	8,40
Perlit	202,50	2,39	1,42
Torf	500,00	5,90	3,50
Çiftlik gübresi	355,00	4,19	2,48
Bahçe toprağı	55,00	0,65	0,38
Torba	472,00	5,57	3,30
Hormon (IBA)	12,00	0,14	0,08
Tavlı tel	1,50	0,02	0,01
Elektrik	481,40	5,68	3,37
Su	30,00	0,35	0,21
Aşı bıçağı ve Takoş	5,00	0,06	0,03
TOPLAM B	8476,10	100,00	59,31
GENEL TOPLAM A+B	12999,30		90,96
C- ORTAK GİDERLER			
Diğer Giderler (%5)	649,97	50,31	4,55
Sermayenin Faizi (%8)	545,98	42,26	3,82
Sera Kirası	96,00	7,43	0,67
TOPLAM C	1291,94	100,00	9,04
YAPILAN MASRAFLAR TOPLAMI A+B+C	14291,24		100,00

Çizelge 2. Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidinde tüplü asma fidanı üretim maliyeti ve elde edilen net gelir
Table2. Production cost and net income of potted grapevine sapling in Sultani Çekirdeksiz variety

	Randıman (%)	Elde edilen fidan sayısı	Toplam masraf (TL)	Fidan maliyeti	Fidan satış fiyatı (TL/adet)	Fidan başına net kar (TL)	Brüt Üretim Değeri	Net gelir (TL)
Tüplü Asma Fidanı	57	7410	14291,24	1,93	3,5	1,57	25935	11644

4. Sonuç

Türkiye'de bağ alanlarındaki artış ve eskiyen bağların yenilenmesi aşamasında nitelikli asma fidanına olan gereksinimin artması ile tüplü asma fidanı ile bağ kumada oldukça yaygınlaşmıştır. Üretim maliyetleri fidanlıkların tüplü asma fidanı üretmelerine yönelik karar alma süreçlerinde önemli bir faktördür. Tüplü asma fidanı üretim maliyeti sera koşullarında 1103 Paulsen anacı üzerine aşılı Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidinde 1,93 TL/adet olmuştur. Tüplü asma fidanı üretiminde maliyeti etkileyen en önemli faktör fidan randımanıdır. Iskarta fidan miktarındaki azalma ile sabit giderlerin fidan başına düşen miktarları da azalmaktadır. Bu nedenle fidanlık işletmelerinde maliyeti düşürme anlamında tüplü fidan üretiminde fire verilebilecek yerler açısından (kullanılan çelik ve kalem, üretim aşaması gb) kontrol ve takip noktaları, oluşturulmalı bu yönde çalışmalar ile etkinlik artırılmalıdır.

Kaynaklar

Akman İ, Ilgın C, 1991. Tüplü Asma Fidanı Üretiminde Başarıyı Etkileyen Faktörler. T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Türkiye I. Fidanlık Sempozyumu, Ankara.

Çelik H, 1982. Kalecik Karası/41B Kombinasyonu İçin Sera Koşullarında Yapılan Aşılı Köklü Fidan Üretiminde Değişik Köklendirme Ortamları ve NAA Uygulamalarının Etkileri, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Doçentlik Tezi, 73s, Ankara.

Çelik H, Ağaoğlu S, Fidan Y, Marasalı B, Söylemezoğlu G, 1998, Genel Bağcılık. Sun Fidan yayınları, 253 s, Ankara.

Çobanoğlu F, Şahin B, Kocataş H, Özen M, 2004. Tüplü İncir Fidanı Üretiminde Verimlilik ve Kalite Parametreleri. Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 2004, 21 (1), 1-8.

Erkuş A, 1995. Tarım Ekonomisi. A.Ü.Z.F. Eğitim Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları No:5, Ankara.

Anonim, 2014, BUGEM Faaliyetleri, Ankara.

(<http://www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BUGEM.pdf>) Erişim tarihi: 15.4.2014.

Köse B, Odabaş F, 2009. Samsun Ekolojik Şartlarında Tüplü Asma Fidanı Yetiştiriciliğinde Işık ve Sıcaklığın Köklenme Oranları Üzerine Etkisinin Saptanması. 7. Türkiye Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, 5-9 Ekim 2009, 25-29, Manisa.

Anonim, 2013. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel> erişim tarihi: 17.04.2014

Weaver JR, 1976. Grape Growing. A Wiley-Interscience Publication. John Wiley and Sons Inc. 371p, New York.

Winkler AJ, Cook JA, Kliewer WM, Lider LA, 1974. General Viticulture. University of California. Pres, Berkeley, 710p.